

יביע אומר הר גילה

דברים | גליון 360

ד' אב תשפ"ג
להפצת העלון / הארות / הקדשות
יעקב- 0528445949

זמני היום אופק ירושלים

מוצ"ש	מוצ"ש	כניסת שבת
21:13	20:19	19:28

העלון מוקדש לרפואת והצלחת הגאון הגדול הר' בן ציון מוצפי בן מובה שלי"ם א"א | נמית בת תקוה | שיראל בת אור | ר' שלמה בן שמונה דיאל בן גולד דוד יונתן דיאל בן מובה | דוד כהן בן יקוסף רוזה בת ג'מילה רחל בת חנה לע"נ- צדוק בן חביבה, ר' דוד בן שרה אהרון בן שירין זיווג הנגן- ורד פרייה בת בתיה. שיר בת אסתר | להצלחת- מתפללי בית כנסת 'יביע אומר' הר גילה הי"ו

מורנו ורבנו הלכה למעשה

עפ"י גאון עוזנו ותפארתנו מרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל
ובנו הראשון לציון הרה"ג יצחק יוסף שליט"א
דיני שבוע שחל בו ט' באב-

א. התספורת אסורה בשבוע שחל בו תשעה באב, בין ראשו בין זקנו, עד יום התענית. ולהסתרק מותר. ויש נוהגים להחמיר שלא להסתפר החל מראש חודש אב. ואסור לגדולים לספר את הקטנים בשבוע שחל בו ת"ב. (תעניות ע' רטז ריח).

ב. מותר ליטול הצפרנים גם בשבוע שחל בו ת"ב, ויש להזהר תמיד ליטול הצפרנים העודפים על הבשר, והמזהיר והנזהר ירבה שלומם כנהר. (שם עמ' רכז).

א. אסור לכבס בגדים בשבוע שחל בו תשעה באב. ואף הבגדים המכובסים קודם לכן, אסור ללבושן בשבוע שחל בו ט' באב, מכל מקום הלבנים שעל הגוף כגון הגופיה והתחתונים, שהם בגדי זיעה, מן הדין מותר להחליפם בשבוע שחל בו תשעה באב, ובפרט מי שדרכו להחליף בגדי הלבנים בכל יום מפני הזיעה. והנכון שלפני כן יכין את הבגדים שעליו להחליפם, ע"י שילבשם לפני שבוע זה כשעה, ואז יצניעם כדי ללבושם בשבוע שחל בו ת"ב. (שם עמ' רכט).

ב. מותר לגהץ את בגדיו אפלו בשבוע שחל בו ט' באב, ולכן חולצה מכובסת שכבר לבשה קודם לכן, מותר לגהץ אותה. ובגדי ילדים קטנים בני 3 שנים, שדרכם להתלכלך תמיד, מותר לכבסם. וטוב שיכבסם בצנועא. (שם עמ' רכו, רלח).

ג. מנהג הספרדים שלא להתרחץ כל גופו בחמין בכל השבוע שחל בו תשעה באב, ומיהו מותר להתרחץ כל גופו בחמין ובסבון בערב שבת חזון. ולהתקלח בצונן מותר אף בשבוע שחל בו תשעה באב. (שם עמ' רלח).

ד. מותר לטבול לשם טהרה - להתפלל, משום הכון לקראת אלהיך ישראל. ואם קשה לו הטבילה בצונן, יש להקל לטבול במים פושרים או חמים. (עמ' רמד).

ה. מותר לשטוף ולהדיח את הרצפה עם חומרי נקוי בכל תשעת הימים, וכל שכן שהדבר מותר בערב שבת לכבוד שבת. (שם עמ' רמח).

דברים האסורים בתשעה באב

א. ט' באב אסור באכילה ושתייה, כדין יום הכפורים. ואפילו מעוברות ומיניקות מתענות בו. ובכל מקרה יש לשאול חכם כיצד לנהוג.

ב. כל האוכל ושותה בת"ב לא יזכה לראות בשמחת ירושלים, וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, שנא': "שמחו את ירושלים וגילו בה כל אוהביה, שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה".

ג. חולים שאין בהם סכנה פטורים מלהתענות בת"ב, שבמקום חולי לא גזרו רבנן. - ואוכלים הם כהרגלם תמיד, ואין צריכים לאכל פחות פחות מכשעור. ובברכת המזון לא יאמרו "נחם". והחולה האוכל בט' באב פת, נוטל ידיו כדרכו עד סוף פרק הזרוע.

טעמו וראו כי טוב ה'

כל יום בבית הכנסת, שחרית בשעה 06:00, מנחה - 20 דק' לפני שקיעה שיעור תורה ותפילות ערבית ולאחר מיכן שיעור התורה היומי

יום א' - הרב גדעון מזרחי שליט"א - הלכה שולחן ערוך בשעה 21:00 ליקוטי מוהר"ן - עם הרב אהוד דהאן

יום ב' - הרב גדעון מזרחי שליט"א - הלכה שולחן ערוך יום ג' - הרב ניתאי כדורי שליט"א - מוסר בשעה 20:30 גמרא מסכת תענית.

יום ד' - הרב גדעון מזרחי שליט"א - הלכה שולחן ערוך בשעה 20:30 שיעור בקדושת המשפחה לנשואים יחד עם הרב

יום ה' - הרב אהוד דהאן שליט"א - פרשת שבוע

עצור תורה לנשים פוא' נ'י האצה 21:00

חברי בית הכנסת 'יביע אומר' מקדמים בברכה את

הרב יוחנן תמים שליט"א

המתארח עימנו בשבת - להלן זמני תפילות ושעורי התורה

יום שבת

07:45 שחרית ודרשה הרב

16:00 תהילים לילדים

16:30 שיעור תורה עם הרב

בבית הכנסת

18:00 מנחה וסעודה שלישית בבית הכנסת

19:45 שיעור תורה

20:10 ערבית ולימוד תנא דבי אליהו

יום שישי

19:08 שיר השירים

19:28 מנחה

קבלת שבת ודרשת הרב

ערבית

22:15 שיעור תורה

עם הרב בבית הכנסת

שבת שלום ומבורך

'ביקורת מאהבה'

"אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחצרת ודי זהב" (א, א). כאשר בא משה רבינו להוכיח את ישראל ימים ספורים קודם פטירתו, חשש שייפגע כבודם של ישראל, לכן נזהר משה בלשונו ולא פירש את התוכחה אלא רמז להם כדי שלא יתביישו. ללמדנו כמה גדולה מעלת כבוד הבריות. וכפי שכתב רש"י: לפי שהן דברי תוכחות, ומנה כאן את כל המקומות שבהם הכעיסו בני ישראל את הקדוש ברוך הוא, לפיכך סתם את הדברים והזכירם ברמז מפני כבודם של ישראל.

אמר משה רבינו: אם אני אומר לישראל "אתם חטאתם במקום הזה" הרי הם יתביישו, ובפרט אם אומר להם את התוכחה בתחילת דברי, לכן אמר להם: **"במדבר"** – שנתן להם הקדוש ברוך הוא מן השמים, כמו שכתוב (תהלים עח, יט): "לערוך שולחן במדבר" – בזה הזכיר להם את החטא שחטאו **בדיבור**, שאמרו "הלחם הקלוקל". ויש כאן **דבש מתוק**, שהוא הזכרת הטובה של הלחם שהוריד להם במדבר מן השמים, **ויש כאן עוקץ, שהזכיר להם את החטא שחטאו בדיבור על הלחם.**

השקפה יהודית- הרב אהרון קצין

'קרא עלי מועד'

הנה עשרים ואחד ימי אבילות יש בין "ז' בתמוז לתשעה באב. כמו כן, עשרים ואחד ימי שמחה יש מראש השנה, ועד הושענא רבא, שחל בכ"א בתשרי. ימי הצער וימי השמחה מקבילים, וכנראה יש בהם אותו כח.

כיצד?

ידוע, שעל ידי השמחה יכול אדם להגיע למעלות גבוהות. זהו ענין **"נהיית אף שמח"**. אמנם גם על ידי **"מפעמקים קראתיך"** ניתן להגיע לדרגות גבוהות ולקרבת אלוקים.

תשעה באב נקרא **"מועד"**, כפי שנאמר באיכה (א, ט): **"קרא עלי מועד לשבר בחור"**.

בתשעה באב לא אומרים תחנון, ואף במנחה שלפניו לא אומרים תחנון. כל זה מחמת היותו מועד, ומעין יום טוב.

המלה **"מועד"** היא מלשון **"ועד"**, התועדות. בספר עמוס (ג, ג) נאמר: **"היילכו שנים יחדו בלתי אם נועדו"**, ובחומש שמות (כה, כב) נאמר: **"ונועדתי לך שם... מבין שני הכרבים"**.

כאשר היה העולם בתקונו, היו ההתועדות והקשר עם הבורא יתברך מתוך שמחה של קדושה, ושיאם היה בשלושת הרגלים - פסח, שבועות וסוכות.

מאחר ובעוונותינו הרבים חרב המקדש, ואנחנו מצויים בגלות המרה, יש **"מועד"** - היינו התועדות וקשר, דרך תשעה באב.

לא מעט אנשים מצאו את האלוקים דוקא מתוך צרה ויסורים, רחמנא ליצלן. כשקבלו את המכה, חשו שמישהו מנענע אותם כביכול, ואומר: **"תתעשת, אדוני, תתעורר! העולם הוא לא הפקר, יש בעל הבית!"**

הצרה היא גם דרך להתעוררות ולהתקרבות לעבודת ה', **וזה פשר הכל"א ימי צער שהם מקבילים לכ"א ימי השמחה!**

במדדש (ילקוט שמעוני ירמיה, רמז שכז) מובא, שבשעת חרבן בית המקדש הראשון לא היה ירמיה הנביא בירושלים. כשהגיע לירושלים, היו כבר השבויים קשורים, מוכי איברים, בעלי מומים, מדממים. ראה אותם ירמיהו והיה בוכה כנגדם והם בכו כנגדו, והיה גוחן ומנשקם: **אה, ילדים אהובים שלי, מה קרה לכם?**

הלך עמם עד לנהר פרת, וכשהגיעו לשם חשב לעצמו: אם אהיה עם השבויים, מי ישאר בארץ עם שארית הפליטה? מוכרח אני לשוב אליהם.

כשראו הגולים את ירמיהו פורש מהם, געו כלם בבכייה, ואמרו: רבינו ירמיהו, איך אתה מניח אותנו וחוזר לארץ ישראל? אנחנו פצועים ומדממים, ואיך נלך לבד בלבד?

אמר להם ירמיהו: **תדעו לכם, מעיד אני עלי שמים וארץ, אלו בכיתם בכיה אחת עד שהייתם בציון, לא גליתם!**

וכן אמר להם: **"בערבה"**, שהיא ישיבתם בשיטים, שהיו שם דשנים ורעננים, ובוזה הזכיר להם את החטא שזנו עם בנות מדיין ובנות מואב, ולכן לא אמר בפירוש "בשיטים" אלא "בערבה", **שיש בה משמעות תערוכת שזנו עם בנות מואב.** וכן אמר להם: **"מול סוף"** ולא אמר "ביום סוף", שבוזה הזכיר להם שני דברים, האחד הוא קריעת הים שהצילם, ועוד שלקחו ביזת הים, והשני הוא **"מול"**, לשון מילים שחטאו בהן, כמו שכתוב: **"וימרו על ים בים סוף", הרי הזכיר להם דברים מתוקים כדבש ומרים כעוקץ, לכן אמרו רבותינו – "אלה הדברים" – כדבורים.**

משה רבינו פותח לנו פתח לדעת כיצד לקיים את מצות התוכחה, שהרי מצווה אותנו התורה (ויקרא יט, יז): **"הוכח תוכיח את עמיתך"**, ועוד קודם לכן נצטוונו (שם): **"לא תשנא את אחיך בלבבך"**! ללמדנו **שהאדם יכול להוכיח את הזולת, רק כאשר הוא מוציא כל שנאה מלבו עליו ורוחש לו אהבה.**

מורי ורבותי, אם נשים לב אנו נמצאים כמעט תמיד במצב של ביקורתיות אחד כלפי השני. הביקורת תמיד תהיה שונה לטובה באם נמצא את עצמנו בנקודת התחלה של אהבה אחד כלפי השני ולפני שנתחיל לבקר אחד את השני. שבת שלום.

דמעה אחת לפני גזר הדין - משמעותה עולם אחר לגמרי!!

התפילה היא קשר לבורא עולם, הקב"ה מחכה לקשר הזה, וממתין שנפתח לו את הפתח, ונבכה לפניו על בנין בית המקדש!

בוזרה הקדוש מסופר מעשה נורא על גודל מעלת הבכיה: רבי אלעזר בנו של רבי שמעון אמר לחבריו: **חבריא קדישא, בואו ונגמול חסד עם רבי יוסי דפקיעין שנפטר, ויש לעשות לו טהרה ותכריכים ולקבור אותו.**

הלכו התנאים הקדושים לביתו של רבי יוסי, ובדלת עמדה ילדה קטנה ולא נתנה להם להכנס. שמעו התנאים קול בכי נורא של ילד, וביקשו להיכנס פנימה, אך הילדה אמרה שאִחִיה אינו מסכים לזה בשום פנים ואופן. הציצו וראו את אחיה, ילד קטן, יתום טרי, שוכב על אביו המת - פיו על פיו, גופו על גופו - והוא בוכה ומצווח ואומר: רבונו של עולם. כתבת בתורתך: **"שִׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבְּנָיִם תִּקַּח לָךְ"** - את אמנו כבר לקחת מאתנו לפני כמה שנים, איך תיקח את האבא לפני הילדים? איך תשאיר אותי ואת אחותי לבד בעולם, בלי אבא שהיה לנו גם אמא?

באותה עעה אמר רבי אלעזר לחבריו: אינני יודע מה יהיה פה. אבל ודאי לי שיהיו כאן אותות ומופתים. אין דבר שיכול לעמוד בפני דמעות כאלו!

הילד המשיך לבכות ולצווק לה' ללא הרף, ולפתע הם שומעים את רבי יוסי הנפטר, קורא להם [- לתנאים הקדושים שעמדו בחוץ] מתוך החדר, וכשהם נכנסו הם מוצאים אותו מלטף את בנו כשעיניו זולגות דמעות.

פנה ואמר להם: דעו לכם, כבר הייתי בבית דין שלי מעלה, והכינו שם שלוש מאות כסאות, אך דמעותיו של בני העיפו את הכסאות ממקומם, והורידו את נשתי למטה.

זה לא יאומן! לא היה כאן אליהו הנביא או אלישע שהחיו מתים - כי אם דמעות של ילד קטן! **זהו כוחו של יהודי בתפילותיו!**

מה נאמר ומה נדבר. הקב"ה בוכה ומצטער על כבוד שמים המחולל בראש כל חוצות. רבבות רבבות מישראל לא יודעים מה זה **"מודה אני"**, מה זה **"שמע ישראל"**. ילדים יהודים גדלים ומתחנכים כמו גויים גמורים, ה' ירחם.

הגמרא (חגיגה ה:): **אומרת שהקב"ה בוכה על מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק. ואם כך, כמה הקב"ה בוכה על בניו האבודים, אלו שאינם יודעים את הדברים הבסיסיים ביותר. מי מדבר על לימוד תורה? קודם שידעו שיש מנהיג לבירה, שידעו להתפלל אליו, שידעו לומר "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד"!!!**

במוצאי שבת הקרוב, נעורר את ליבנו להרגיש את כבוד שמים המחולל, ונזעק לה' ית' **"הַשְׁמִיכֵנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ וְנִשְׁכַּח הַדָּשׁ יְמֵינוּ כְּקֶדֶם"**. ויהי רצון שבקרוב ממש נזכה לראות בבנינו, **אמן כן יהי רצון.**

שבת שלום ומבורך.

פתרון לחידה משבוע שעבר:

1. "ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב". איזו מידה כנגד מידה יש בעונש זה? (רש"י) **תשובה** - בלעם החליף אומנותו (=החרב) באומנות ישראל (=תפילה בפה), ולכן גם הם השתמשו באומנותו (החרב).
2. על מה נאמר בפרשתינו: "זאת חזקת התורה?" **תשובה** - בקשר ללקיחת שלל מהמדינים (לא, כא).
3. איזו הלכה נלמדת מהפסוק: "כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש?" **תשובה** - ההלכה= כדרך תשמישו כך דרך הכשרו
4. מדוע מפורטים בתורה כל המסעות? ציין שלושה טעמים. **תשובה** - רש"י - להודיע חסדיו של מקום. רמב"ם - לפרסם את נסי ה'. ספורנו - לפרסם את זכותם של בני ישראל, שהלכו אחריה במדבר.
5. א. באיזה גיל נפטר אהרון? ב. באיזה תאריך הוא נפטר? **תשובה** - א. 123 שנה. ב. ר"ח אב (-בחדש החמישי באחד לחודש")

חידה

1. א. מדוע נקרא ספר דברים בשם: "משנה תורה"? ב. במה זה מתבטא?
2. פרשת דברים נקראת בשבת הסמוכה לט באב. מדוע?
3. ציין שני פירושים למלה "תכירו" בפסוק: "לא תכירו פנים במשפט"
4. מה הכינוי לשבת זו ומדוע?
5. מה מקור הכינוי: "בין המיצרים?"

חברי הקהילה שואלים

למה נקראת שבת זו שבת חזון?

שבת זו נקראת שבת חזון, על שם ההפטרה שאנו קוראים "חזון ישעיהו" בה מוכיח הנביא את ישראל תוכחות נוקבות חדרי הלב, ידע שור קנהו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע עמי לא התבונן, עוד ועוד מוכיח הנביא את ישראל על פשעם ומעלם, למה לי רוב זבחכם אמר ה', חדשכם ומועדכם שנאה נפשי היו עלי לטורח.

קוראים ההפטרה וזה מעורר אותנו לתשובה, הרי אם לא נבנה המקדש כאילו נחרב המקדש בימינו, עלינו להתעורר מה ה' יתברך רוצה, הרי אין כאן ח"ו שנאה לישראל, אלא רואים מכאן את האהבה הגדולה של ה' יתברך לעם ישראל.

אנו מחויבים להתחבר חיבור אמיתי לרצונו של הבורא, לתקן את המידות שלנו, לדעת ולהתבונן מי זה הבורא יתברך שמו, אי אפשר לקיים את המועדים והחגים בלי להתחבר חיבור אמיתי לרצון הבורא, להבין מה רצונו.

ה' יתברך שמו מבקש מאיתנו ישעיהו "רַחֲצוּ הַזְכוֹ הַסִּירוּ לַעַמְלֵלִים מִנְּגִד יְגִי חֲדָלוּ הַרְעוּ, לְמַדּוּ הַיֵּטֵב דַּרְשׁוּ מִשְׁפָּט אֲשֶׁר בְּחַמּוֹץ שִׁפְטוּ יְתוֹס רִיבוֹ אֶלְמָנָה.

ר' צדוק הכהן מלובלין בספרו הקדוש פרי צדיק על פרשת דברים, כותב דברים נפלאים, למה נקראת שבת זו שבת חזון? האם רק בגלל המילה הראשונה? הלא עיקר ההפטרה היא תוכחה, אז נקרא לה שבת התוכחה? מבאר הרב על פי מה שנאמר באיכה (ב', ט') גם נביאיה לא מצאו חזון מה'. וכתוב במדרש (איכה רבה ב', י"ג) אלו נביאי האמת לא מצאו חזון מה', אמנם כל זה היה עד זמן החרבן שכיוון שפשעו וחטאו וחיו חיים שאננים, היתה התרחקות מה' יתברך, שאפילו נביאי האמת לא מצאו חזון מה'.

אמנם בזמן החרבן, כשראו שקורה כל מה שהוכיחו אותם הנביאים, אז התחילו להתעורר בתשובה, ונהפכו להיות צדיקים וקרובים לה', וכמו שכתוב בגמרא יומא (נ"ד ב') שבשעה שנכנסו אומות העולם להיכל ראו הכרובים שמעורים זה בזה, ואיך זה יתכן? הרי ידוע שבזמן שאין ישראל עושים רצונו של מקום פניהם לבית, ולא אחד כלפי השני, ואז בשעת החרבן לא היו נחשבים עושים רצונו של מקום ולמה היו אז מעורים זה בזה?

אלא מחמת שאז עשו מיד תשובה ושוב נחשבו עושים רצון ה', ואז נולד גם רוחו של משיח, ובכל תשעה באב הוא יום הולדת נפשו ורוחו של משיח, וזה כלול בשבת זה שקודם תשעה באב שממנו מקבל יום זה את הקדושה. ולכן נקרא שבת זה שבת חזון שבו ראוי שיוולד משיח ויקוים אשפוק את רוחי על כל בשר וגו' בחורכים חזיונות יראו. עד כאן תורף דבריו הנפלאים.

אם כן אחי ורעי זו שבת גדולה, בה כבר מתעוררת הגאולה, אבל זה תלוי בנו במעשינו, האם נקבל את תוכחת המוסר, האם נשנה את מעשינו נתבונן יותר בעבודת ה' שלנו שתהיה פנימית יותר, אולי גם זה במשמעות של שבת "חזון" התבוננות פנימית במעשינו.

גם מה שנוהגים בתשעת הימים ובשבוע שחל בו תשעה באב, עלינו להתבונן בזה למה לא אוכלים בשר בימים אלו, איזה צער יש כשחרב מקדשנו ואין בשר הקרבנות, זה לא שבוע של אכיל סויה ותחליפי בשר למיניהם, אלא התבוננות פנימית המובילה לתשובה שמביאה את הגאולה, בקרוב, אכ"ר.

מדוע לא אוכלים בשר בתשעת הימים?

מנהג פשוט הוא להמנע מאכילת בשר ב"תשעת הימים" אמנם בני ספרד נהגו לאכול בשר בראש חודש עצמו ומחמירים שלא לאכול בשר בעשירי באב, ובני אשכנז לא אוכלים בשר בר"ח אמנם בעשירי באב אחרי חצות אוכלים בשר.

הטעם שלא אוכלים בשר כתבו האחרונים שזה מחמת השמחה שיש באכילת בשר, שהרי אין שמחה אלא בבשר ויין, ומשכנס אב ממעטים בשמחה, ועוד שזה צער גדול שאין לנו בית המקדש ובשר הקרבנות.

וכמו שמובא בגמרא בבא בתרא (דף ס ע"ב) - שכאשר חרב בית המקדש, רבו פרושים בישראל, שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין. נטפל להם רבי יהושע, אמר להם: בני, מפני מה אין אתם אוכלים בשר, ולא שותים יין? אמרו לו: נאכל בשר שמקריבים ע"ג המזבח, ועכשיו בטל? נשתה יין שמנסכים ע"ג המזבח ועכשיו בטל?! אמר להם: אם כן, גם לחם לא נאכל, שכבר בטלו מנחות, אמרו לו: אין הכי נמי, נאכל פירות בלבד. אמר להם: אף פירות לא נאכל, שכבר בטלו הביכורים. אפשר בפירות אחרים. אמר להם: מים לא נשתה, שכבר בטל ניסוך המים בחג. שתקו. אמר להם: בני בואו ואומר לכם: שלא להתאבל לגמרי אי אפשר, שכבר נגזרה גזרה, ולהתאבל יותר מדי אי אפשר, שאין גוזרים גזרה על הצבור אלא אם כן רוב ציבור יכול לעמוד בה. אלא שאם אדם סד את ביתו, ישייר אמה על אמה, וכן בסעודה ישייר מהתבשילים שרגיל, אך לא להתאבל יותר מדי, שלא לאכול בשר ולא לשתות יין כל השנה כולה, זה אי אפשר לגזור על הציבור, אמנם בכמה ימים מראש חודש אב עד עשירי באב אפשר לעמוד בגזרה כזו להצטער על המקדש, וכיוון שקבלו עליהם לנהוג כך אסור לפרוץ גדר ח"ו.

אוכל שנשאר משבת או מסעודת מצווה?

נחלקו בזה האחרונים, ולכן ראוי יותר ליתנו לקטן, והמיקל לאכלו בפרט אם אוכלו בסעודה רביעית, יש לו על מי שיסמוך, ואיסור אכילת בשר הוא גם בבשר עוף ונהגו לאסור גם בתבשיל שהתבשל בו בשר.

המשך - מורנו ורבנו הלכה למעשה

ד. הרחיצה אסורה בת"ב בין בחמין בין בצונן, ואפילו להושיט אצבעו במים אסור. ומיהו אם היו ידיו מלוכלכות בטיט ובצואה מותר לרחוץ לפי הצורך להעביר הלכלוך. והעושה צרכיו מותר לו לרחוץ ידיו עד סוף קשרי אצבעותיו. וכן בנטילת ידים שחרית יטול ידיו עד סוף קשרי אצבעותיו. והכהנים שעולים לדוכן, נוטלים ידיהם עד פרק הזרוע.

ה. אסור לנעול נעלים או סנדלים של עור. אבל נעלים של גומי או של בד ושאר מינים מותר. וקטנים שלא הגיעו למצות, מותרים בנעילת הסנדל בתשעה באב. ומ"מ טוב לחנכם שינעלו נעלים שאינם של עור.

ו. אין חובה לישון דוקא ע"ג הריצפה, אלא

היום. ונוהגים שלא להכין צורכי סעודה, לצורך סעודת מוצאי ת"ב, עד לאחר חצות היום.

ט. אין שאלת שלום לחברים בט' באב, ולומר בוקר טוב, יש מתירים בזה, אבל טוב שלא לומר כלום. ולא יטייל בשוק בת"ב כדי שלא יבא לידי שחוק וקלות ראש. ונראה שה"ה שלא יקח תינוק בחיקו פן יביאנו לידי שחוק. ומיהו תינוק הבוכה מותר להרימו בכדי להרגיעו. (עמ' של, שלג).

י. המנהג לברך ברכת הלבנה בליל מוצאי תשעה באב. ואם אפשר טוב שקודם שיברך ינעל מנעליו, ויטעם משהו.

שיש נוהגין לישון עם המזרון על גבי הארץ, ולהניח אבן תחת הכר.

ז. אסור לקרות בתורה ונביאים וכתובים, וכו', בתשעה באב, משום שנאמר פקודי ה' ישירים משמחי לב. אבל מותר לקרוא בספר איוב, ובדברים הרעים שבספר ירמיה, ואם יש ביניהם פסוקי נחמה צריך לדלגם. ואף הרגיל ללמוד "חק לישראל" בכל יום, בת"ב לא יקרא בו. ומיהו ספרי מוסר המעוררים את האדם לשוב בתשובה ולהטיב ארחותיו, מותר ללמוד בהם.

ח. מנהג כל ישראל בכל המקומות שלא לעשות מלאכה בתשעה באב. וכל העושה מלאכה בט' באב, אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה. ובעל חנות מכולת שמוכר דברי מאכל ומשקה, מותר לו למכור בכל